

wordt slechts in 3 procent van alle klachten genoemd dat de verzekering geweigerd wordt. Beperkende polisvoorwaarden en premie-opslag komen echter veel voor.

Tenslotte wordt geconcludeerd dat de verzekeringsmaatschappijen hun beslissingen onvoldoende motiveren.

Uit de vele reacties tijdens de klachteninventarisatie, en uit de ernst van de gemelde klachten komt naar voren dat er een grote behoefte bestaat aan een versterking van de rechtspositie van de (kandidaat-)verzekeringnemer, waaronder een goede klachtenregeling.

Bron Breed Platform Verzekeringen, p/a Stichting Pandora, Postbus 5622, 1007 AP Amsterdam.

Protocollen

Van 20 t/m 23 mei 1990 werd in Houston (Texas) de zesde jaarvergadering gehouden van de International Society for Technology Assessment in Health Care. Tijdens de vele levendige discussies bleek duidelijk dat het geloof in technology assessment als wondermiddel voor de kwalen van de westerse gezondheidszorg begint te wankelen. Het leek allemaal zo helder en eenvoudig: signaleer alle zaken – nieuw of oud – die hard aan een evaluatie toe zijn, voer die evaluatie uit, publiceer de resultaten en er ontstaat vanzelf een 'rationele' geneeskunde. Dat wil zeggen: artsen zullen dure en ingrijpende zaken alleen nog maar op juiste indicatie toepassen ('appropriate care') en beleidsmakers zullen zich bij het stellen van hun prioriteiten laten leiden door de uitkomsten van kosten-effectiviteitsanalyses uit het technology-assessment-onderzoek. De kosten zullen dalen, de kwaliteit zal toenemen.

Wat is er mis aan dit optimistische toekomstbeeld?

In de eerste plaats vinden velen dit model nu te statisch. Een medische technologie blijft zich in het gebruik voortdurend ontwikkelen; technology-assessment-studies moeten daarom zeer frequent worden geactualiseerd, willen ze hun waarde behouden. Dat kost geld en energie. In Zweden is het hele systeem van praktijkrichtlijnen voor artsen ingestort door gebrek aan deze twee ingrediënten.

In de tweede plaats blijven er ook bij een goed technology-assessment-programma onzekerheden. Op sommige terreinen is er met de beste wil van de wereld (nog) geen wetenschappelijke stand van zaken te formuleren. En nog altijd geldt: de ene patiënt is de andere niet. Eddy stelde daarom in Houston voor om de uitkom-

sten van technology-assessment-studies voor artsen in drie vormen op de markt te brengen:

- standards: must be followed;
- guidelines: should be followed;
- options: might or might not be followed.

Hij vindt dat artsen niet bang hoeven te zijn voor kookboekgeneeskunde; hij verwacht ongeveer de volgende verhouding: 5 procent standards, 40 procent guidelines, 55 procent options. Ruimte genoeg dus voor de zo gewaardeerde vrijheid van de arts.

Men denkt over het nut van technology assessment voor de medische praktijk dus wat anders dan enkele jaren geleden: het is een dynamisch en constant proces, dat vooral een grote educatieve waarde heeft voor de medische professie.

Dr. E. Jonsson beschreef in een korte maar belangrijke voordracht dat de toepassing van zorgvuldig voorbereide en door deskundigen opgestelde protocollaire behandelingsstandaarden voor een aantal veel voorkomende aandoeningen, zoals hypertensie en diabetes, in Zweden na 15 jaar als mislukt kan worden beschouwd. Dat kwam onder meer door:

- verandering van wetenschappelijke opvattingen in de tijd;
- onvoldoende medewerking door de betrokken artsen;
- en onvoldoende inzicht in de resultaten van de geprotocolleerde behandeling vergeleken met naar eigen smaak en inzicht gekozen behandeling.

Dit moge een wijze les zijn voor onder andere het Nederlands Huisartsen Genootschap, dat 'standaarden' heeft opgesteld en het CBO dat een groot aantal consensusbijeenkomsten organiseert. Herziening van de consensusuitspraken vindt gelukkig iedere vijf jaar of sneller plaats.

Bron Graadmeter 1990; 6(5): 19-21.

Alcoholproblematiek

In het kader van het project 'Signalering en hulpverlening bij problematisch alcoholgebruik' (SPA) zijn bij Stichting O&O een werkboek en een videoband met handleiding verschenen. Het werkboek is bedoeld voor begeleiders die de in het project ontwikkelde cursus 'Huisarts en zware drinkers' willen geven. De videoband 'Praten over alcohol' is geschikt voor groepen huisartsen die zelf aandacht willen besteden aan problematisch alcoholgebruik (onder andere vroege signalering). De handleiding geeft suggesties voor een bijscholingsprogramma van één avond.

De uitgaven zijn te bestellen bij Stichting O&O, Postbus 1555, 3500 BN Utrecht; telefoon 030-332.113.

Stand van zaken

De planning van de standaarden is voor een deel afhankelijk van de voortgang in de werkgroepen die ze formuleren. Dat betekent dat elke maand opnieuw wordt vastgesteld in welk nummer van *Huisarts en Wetenschap* een bepaalde standaard naar verwachting zal worden gepubliceerd.

Versillende nieuwe onderwerpen zijn in behandeling genomen. Als u deelname aan een groep overweegt, wendt u dan tot de Afdeling Standaardenontwikkeling van het NHG of tot de directeur. Zie voor een nadere uitleg van de werkwijze van de groepen het novembernummer van de vorige jaargang (Stand van zaken).

Oproepen

- *Leden voor de werkgroepen standaarden-ontwikkeling*

Voor de volgende werkgroepen vragen wij geïnteresseerde en ter zake deskundige huisartsen om hun medewerking bij de ontwikkeling van standaarden:

- Slapeloosheid en Slaapmiddelen;
- Hypercholesterolemie;
- Cara bij kinderen;
- Hartritme- en Geleidingsstoornissen (deel 2).

Aanmeldingen: schriftelijk bij het NHG-bureau, t.a.v. mw. A. Heessels, Postbus 14006, 3508 SB Utrecht.

Oproep

Gezocht:

Praktiserende huisartsen, niet verbonden aan een huisartseninstituut, die in het bezit zijn van een computer. Van u wordt gevraagd om gedurende vier weken gegevens over uw handelen met betrekking tot diabetes mellitus type II, urineweginfecties, enkeldistorsie en schouderklachten in te brengen in een computerprogramma. Met dit programma kan aansluitend uw handelen worden getoetst aan de betreffende NHG-standaarden.

De ontwikkeling van dit programma maakt deel uit van de activiteiten van de Werkgroep Onderzoek Kwaliteitsbevordering Huisartsgeneeskunde (coördinator Dr. R. Grol). Voor uw medewerking aan deze evaluatie wordt een financiële vergoeding van NLG 500,— gegeven.

U kunt uw interesse kenbaar maken bij: A. Zwaard, huisarts, Nijmeegs Universitair Huisartsen Instituut, Postbus 9101, 6500 HB Nijmegen; telefoon 080-514.808/513.315.

Gepubliceerd

- Diabetes Mellitus Type II (januari 1989);
- Orale Anticonceptie (februari 1989);
- De Verwijsbrief (maart 1989);
- (Dreigende) Miskraam (april 1989);
- Enkeldistorsie (mei-I 1989);
- Bereikbaarheid/Beschikbaarheid (mei-II 1989);
- Urineweginfecties (oktober 1989);
- Cervixuitstrijkjes (november 1989);
- Mammografie (januari 1990);
- Medische Verslaglegging (maart 1990);
- Schouderklachten (mei-I 1990);
- Otitis Media Acuta (mei-II 1990);
- Problematisch Alcoholgebruik (juni 1990);
- Acute Keelpijn (juli 1990);
- Oogheelkundige Diagnostiek (september 1990).

Geautoriseerd

- Perifeer Arterieel Vaatlijden (oktober 1990).

Becommentarieerd

- Hartritme- en Geleidingsstoornissen I; (november 1990);
- IUD (januari 1991).

In ontwikkeling

- Dementiesyndroom bij Bejaarden;
- Acne;
- Subfertiliteit;
- Ulcus Cruris;
- Hypertensie;
- Migraine;
- Herkenning Cara-patiënt;
- Abnormaal Vaginaal Bloedverlies;
- Otitis Media met Effusie;

In voorbereiding

- Hypercholesterolemie;
- Slapeloosheid en Slaapmiddelen;
- Verloskundige Inbreng van de Huisarts;
- Begeleiding Cara-patiënt;
- Hartritme- en Geleidingsstoornissen (deel 2);
- Laboratoriumdiagnostiek;
- Cara bij kinderen.

Op de rol

- Lage-Rugpijn;
- Knieklachten;
- TIA.

Mededelingen voor de Agenda in nummer 12 (november) moeten op uiterlijk 11 oktober in het bezit zijn van het redactiesecretariaat.

September

Cardiologie in de algemene praktijk (*Amsterdam, 25 september, 2, 9, 24 oktober*). Inlichtingen: L.V.E. Benecke, Raadhuisstraat 30, 1393 NW Nigtevecht; telefoon 02945-2291.

**Automatisering in de huisartsenpraktijk/Zwaar-
tepuntenbeleid van de Medische Faculteit** (*Groningen, 26 september*). Themadag Vakgroep Huisartseneeskunde afdeling Beroepsopleiding, telefoon 050-632.974.

De probleemdrinker (*Enschede, 26 en 27 september*).³

Identity and development, een multidisciplinair symposium (*Amsterdam, 27 september*). Inlichtingen: Drs. R.E.J.A. Oosterhuis, telefoon 020-838.413, of Dr. T.L.G. Graafsma, telefoon 020-982.131.

Management bij diabetes II in de huisartspraktijk (*Rotterdam, 27 september*).⁹

Psychosociale hulpverlening Aids (*Utrecht, 28 september*). Studiedag NcGv en Schorerstichting. Inlichtingen: NcGv, Dineke Admiraal, telefoon 030-935.141, toestel 266.

■ **Paddekruid D3: de triomf der kwakzalvers** (*Amsterdam, 29 september, 10.30 uur*). Lezing Vereniging tegen de Kwakzalverij, telefoon 010-4187.149.

Primary care in the 1990s (*Glasgow, 30 september - 5 oktober*). Conferentie van het huisartsentijdschrift *Physician*. Inlichtingen: Physician, Croxted Mews, 288 Croxted Road, London SE24 9DA, United Kingdom.

Oktober

Anorexia en Bulimia nervosa (*Amsterdam, 1/2 oktober*). Engelstalig Congres. Aanmeldingen: Gezondheidsraad, Postbus 90517, 2509 LM Den Haag.

Borstvoeding? Natuurlijk! (*Utrecht, 2 oktober*). Congres Vereniging Borstvoeding Natuurlijk. Inlichtingen: Congres Buro Amersfoort, telefoon 033-632.079.

■ **Reizigersgeneeskunde** (*Nijmegen, 3 oktober*).⁵

Logopedie voor consultatiebureau-artsen (*Amsterdam, 5 oktober, 2 november*).⁴

La femme médecin - The 1992 horizon (*Parijs, 5-7 oktober*). Inlichtingen: Socral-Prosem, 9 Esplanade des Droits de l'Homme, 77185 Lognes, France; telefoon 09-331.6017.1671; fax 09-331.6017.1839.

NHG/NUHI-Referatendag (*Nijmegen, 6 oktober*). Inlichtingen: NHG-bureau, telefoon 030-516.741.

Onbegrepen moeheid (*Utrecht, 6 oktober*). Studiedag Nederlandse Vereniging voor Psychoso-

matisch Onderzoek, Academisch Ziekenhuis Utrecht. Inlichtingen: Drs. J. de Korte, Magda Janssenslaan 23, 3584 GP Utrecht; telefoon 030-522.337.

Clinical trials: principles and practice (*Rotterdam, 8-12 oktober*). Cursus.⁶

Coping with cancer and beyond: cancer treatment and mental health (*Rotterdam, 8-10 oktober*). Conferentie Helen Dowling Instituut en Integraal Kankercentrum Rotterdam. Inlichtingen: IKR, Postbus 289, 3000 AG Rotterdam; telefoon 010-4362.155.

■ **Naar nieuwe verhoudingen: kan Nederland toch nog wat leren van de Amerikaanse gezondheidszorg?** (*Maastricht, 10 oktober*). Studiemiddag afstudeerrichting Beleid en Beheer van de Gezondheidszorg, Rijksuniversiteit Limburg. Inlichtingen: Symposiumcommissie, Postbus 2976, 6201 NB Maastricht.

KNO onderzoek (*Maastricht, 10 en 19 oktober*).²

■ **Strijd om kwaliteit; hoe verder met de vrouwengezondheidszorg?** (*Utrecht, 11 oktober*). Congres Vrouwengezondheidszorgproject Aletta, Maliesingel 46, 3581 BM Utrecht; telefoon 030-332.304.

Reanimatiecursus (*Utrecht, 18-20 oktober*). Inlichtingen: VVAA, Postbus 8153, 3503 RD Utrecht; telefoon 030-454.368.

Vaardigheidstraining KNO (*Amsterdam, 23 oktober, 18.00-22.00 uur*).⁴

Patiëntenbeleid & toegankelijkheid (*Den Haag, 24 oktober*). Congres Stichting Pandora en Nationale Raad voor de Volksgezondheid, Antwoordnummer 18015, 2700 VJ Zoetermeer.

Levenskwaliteit en zelfzorg (*Utrecht, 25 oktober*). Symposium Stichting Training en Onderzoek Zelfzorg, telefoon 043-255.414; fax 043-255.836.

Management bij diabetes II in de huisartspraktijk (*Rotterdam, 25 oktober, herhaling*).⁹

Ontwikkelingen in de geneeskunde (*Rotterdam, 25-26 oktober*).⁶

Omgaan met opvoedkundige vragen op het consultatiebureau (*Amsterdam, 26 oktober, 16 november, 14 december*).⁴

Epidemiologisch onderzoek: opzet en interpretatie (*Kerkrade, 29 oktober t/m 1 november*).²

5 jaar zorgvernieuwing door samenwerking (*Amsterdam, 30 oktober*). Symposium project 'Samenwerking 1e-2e lijn', VU-ziekenhuis, Mw. D.M. Dukkens Van Emden, telefoon 020-548.3300.

Seminar kinderpsychiatrie (*Utrecht, 30 oktober, 14.30-21.00 uur*). Inlichtingen: L.V.E. Benecke, Raadhuisstraat 30, 1393 NW Nigtevecht; telefoon 02945-2291.

Voeding, maag, darm en lever (*Utrecht, 30 oktober*). Symposium. Inlichtingen: Stichting Voeding Nederland, Groenestein 9, 9301 TP